

TAHDOSTA RIIPPUMATON MUSIIKIN KUVITTELU

Kati Auvinen

Kandidaatintutkielma

Musiikkitiede

Jyväskylän yliopisto

Kevätlukukausi 2017

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Kati Auvinen	
Työn nimi Tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu	
Oppiaine Musiikkitiede	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevätlukukausi 2017	Sivumäärä 31
Tiivistelmä <p>Tutkin kandidaatintutkielmassani tahdosta riippumatonta musiikin kuvittelu eli tuttavallisemmin korvamatoja. Tavoitteenani oli selvittää ihmisten subjektiivisia kokemuksia korvamadoista: kuinka usein niitä koetaan ja miten ne alkavat tai loppuvat. Perehdyin erityisesti myös siihen, että kuinka korvamadot vaikuttavat haastateltaviin sekä millainen musiikki heillä jää päähän soimaan.</p> <p>Toteutin tutkimukseni keräämällä laadullisen aineiston, jota varten haastattelin neljää musiikkia opiskelevaa tai musiikin alalla työskentelevää ihmistä.</p> <p>Tuloksista kävi ilmi, että korvamadot ovat haastateltaville arkinen ja tuttu ilmiö, joita koetaan päivittäin. Ilmiö koettiin ärsyttävän vasta sitten, kun se alkoi häiritä jollain tapaa sen hetkistä tekemistä. Korvamadoksi jäävä melodia on entuudestaan tuttu ja yksinkertainen, mutta sisältää usein myös musiikillisen koukun. Melodia voi koostua useammista eri kappaleiden osista, soiden päässä ikään kuin potpurina. Korvamadoksi jäävä musiikki ei myöskään aina ole itselle välttämättä sitä mieluisinta. Tuloksien mukaan toistuvuus ja huomaamattomuus ovat ilmiölle tyypillisiä piirteitä.</p>	
Asiasanat tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu, korvamato, TRMK-episodi, haastattelututkimus	
Säilytyspaikka Jyx	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	1
2	TAHDOSTA RIIPPUMATON MUSIIKIN KUVITTELU	3
2.1	Käsitteitä.....	3
2.2	TRMK:n esiintyvyys.....	4
2.3	TRMK-episodi.....	6
2.4	TRMK & tunnekokemukset	7
2.5	TRMK-episodin musiikki.....	9
3	TUTKIMUSASETELMA	11
3.1	Tutkimuksen tavoite.....	11
3.2	Aineisto ja menetelmät	11
3.2.1	Haastattelut	11
3.2.2	Haastateltavat.....	13
3.2.3	Aineiston analyysi.....	14
4	TULOKSET	15
4.1	Korvamadon esiintyvyys	15
4.2	Korvamadon alkaminen ja loppuminen	17
4.3	Korvamatojen vaikutus haastateltaviin	18
4.4	Haastateltavan suhde korvamadon musiikkiin	22
4.5	Korvamadon musiikin muoto, rakenne ja piirteet.....	23
5	POHDINTA	27
	LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Ihmiset kuuntelevat musiikkia viikoittain vapaaehtoisesti joskus useitakin tunteja. Tämän lisäksi he saattavat joutua kuuntelemaan musiikkia, vaikka eivät tahtoisikaan. Hieman yli 90 prosenttia suomalaisista kokee nimittäin *tahdosta riippumatonta musiikin kuvittelua* vähintään joka viikko (Liikkanen 2008, 409). Edellä mainitun, joskus ehkä ärsyttävänkin ilmiön voi siis olettaa olevan yleisesti hyvinkin tuttu, tosin *korvamadon* nimellä.

Tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu eli korvamato on osa *musiikin kuvitteluamme*. Musiikin kuvittelu on kyky kuvitella ääntä, myös ilman esillä olevaa kuuluvaa lähdettä (Kalakoski 2001, 43). Se on jaettu kolmeen luokkaan: tahdonalaiseen (engl. *voluntary*), ennakoivaan (engl. *anticipatory*) sekä tahdosta riippumattomaan (engl. *involuntary*). Tahdosta riippumattoman musiikin kuvittelun eroavaisuus muihin luokkiin verrattuna on juuri sen tahattomuus. Korvamato on siis musiikkia, joka jää tahdosta riippumatta toistuen soimaan päähän ja on tietoisien hallinnan ulottumattomissa (Liikkanen 2011, 237.)

Ilmiö on ennemminkin musiikillisen muiston uudelleen elämistä, kuin musiikin muistamista. Jos muistaisimme kuullemme jonkin kappaleen, saatamme muistaa tilanteen ja ympäristön jossa olemme sen kuulleet tai kuka kappaleen silloin esitti. Tahdosta riippumatta kuviteltu musiikki on erilainen kokemus, sillä muistamisen sijaan musiikki kuullaan uudestaan päässä, ja se on hyvin usein tarkka kopio alkuperäisestä kappaleesta. Korvamato on muiston sijaan ennemminkin ”mielikuvituksellinen rekonstruktio” (engl. *imaginative reconstruction*) (Margulis 2014, 75.)

Korvamatojen nykyisestä suosiosta kertoo internetissä hakukoneella hakiessa vastaan tulevien artikkelien määrä, joissa mm. kerrotaan milloin minkäkinlaisia keinoja korvamadoista eroon pääsemiseen. Yleisen kiinnostuksen myötä myös kiinnostus tahdosta riippumatonta musiikin kuvittelua koskevaa tieteellistä tutkimusta kohtaan on ollut viime vuosina kasvussa. Sitä on tärkeä tutkia, jotta saisimme aikaiseksi entistä yhtenäisemmän ja kattavamman kuvauksen ilmiöstä. Williams (2015) on ensimmäisiä tutkijoita, joka on yhtenäistänyt tahdosta riippumattoman musiikin kuvittelun hajanaista käsitteenmäärittelyä. Uudesta tutkimuksesta hyötyvät ennen kaikkea toiset tutkijat, mutta myös ihmiset, jotka etsivät ratkaisuja heitä

mahdollisesti piinaaviin korvamatoihin. Suomenkielistä tieteellistä tutkimusta ei ole ilmiöstä aikaisemmin tehty, joten on tärkeää laajentaa käsitteistöä myös tälle kielelle.

Haastattelujen käyttäminen aineistonkeruumenetelmänä tahdosta riippumattoman musiikin kuvittelun tutkimuksessa on ollut vähäistä, vaikka haastattelun hyödyntämisestä saisi mahdollisesti hyviä uusia näkökulmia ilmiöön. Haastattelussa tutkittava pystyy omin sanoin ja monipuolisemmin kuvailemaan kokemuksiaan, koska vastaamista ei ole rajattu esimerkiksi vastausvaihtoehdoin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48). Jokainen ihminen on yksilö ja kokee asioita eri tavalla.

Kiinnostuin kyseisestä aiheesta, sillä koen itse tahdosta riippumatonta musiikin kuvittelua päivittäin. Mitä enemmän aihetta tutkii, sitä enemmän omiin kokemuksiin kiinnittää huomiota ja mieleen tulee uusia kysymyksiä, joihin haluaa vastauksia. Itselläni jää päähän soimaan monenlaista musiikkia genreen katsomatta, joten kiinnostuin selvittämään muidenkin korvamatoihin liittyviä kokemuksia. Tässä tutkielmassa aion siis selvittää ihmisten subjektiivisia kokemuksia tahdosta riippumattomasta musiikin kuvittelusta. Kuinka usein, miten ja milloin sitä koetaan? Pyrin myös selvittämään millaista tahdosta riippumatta kuviteltu musiikki on. Ensiksi määrittelen tutkimuksen kannalta tärkeät käsitteet, sekä käyn läpi merkittävimmän aikaisemman tutkimuksen. Nämä yhdessä muodostavat tutkimukseni teoreettisen taustan. Sen jälkeen esittelen tuottamani laadullisen temahaastatteluaineiston ja siitä saadut tulokset.

2 TAHDOSTA RIIPPUMATON MUSIIKIN KUVITTELU

2.1 Käsitteitä

Suomalaisen sananlaskun mukaan rakkaalla lapsella on monta nimeä, mikä pätee myös tahdosta riippumattomaan musiikin kuvitteluun. Aikaisemmissa tutkimuksissa Williamsin (2015) keräämän tiedon mukaan ilmiötä on kutsuttu monilla eri englanninkielisillä nimillä, kuten esimerkiksi *involuntary musical imagery*, lyhennettynä *INMI* (esim. Liikkanen 2008), *earworm* (esim. Beaman & Williams 2010), *sticky music*, *brainworm* (Sacks 2007, 42), *stuck song syndrome* (Levitin 2006, 155), *spontaneous musical imagery* (Wammes & Baruss 2009), sekä *cognitive itch* (Kellaris 2008, viitattu lähteessä Williams 2015, 11). Tahdostamme riippumatta päässä soivaa musiikkia kutsutaan pääasiassa kuitenkin käsitteillä *involuntary musical imagery* (suom. tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu) sekä *earworm* (suom. korvamato), joista jälkimmäinen on yleisesti tunnetumpi (Williams 2015, 9).

Suomenkielistä tieteellistä termiä ei ole löydettävissä, sillä tämä on tietävästi ensimmäinen suomenkielinen tutkimus aiheesta. Käytän tutkimuksessani korvamatoja tutkineen Lassi Liikkasen haastatteluissa (esim. Koivuranta 2015) esittämää suomenkielistä käsitettä ”tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu”. Lyhennän suomennoksen englanninkielisen vastineensa tavoin TRMK.

Kuten Williams artikkelissaan (2015, 3) kertoo, ei aikaisemmissa tutkimuksissa ole löydettävissä yhtä yhteneväistä määrittelyä päässämme tahdosta riippumatta kuvitellulle musiikille, vaikka tutkimukset tuntuvat käsittelevän samaa ilmiötä. Joissain tutkimuksissa tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu määritellään yleemmäksi käsitteeksi kaikelle päässämme tahtomatta kuvitellulle musiikille, kuten korvamadolle, mutta myös *patologisille* (eli sairausperäisille) musiikkihallusinaatioille sekä -pakkomielleille (esim. Williams 2015, 5). Toisissa tutkimuksissa (esim. Williamson, Jilka, Fry, Finkel, Müllensiefen & Stewart 2011) käsitteet rinnastetaan toisiinsa, eli tarkoitamaan ”kokemusta, jossa jokin sävelmä tulee mieleen ja toistuu ilman tietoista kontrollia” (Williamson ym. 2011, 259).

Liikkanen (2012, 218) määrittelee tahdosta riippumattoman musiikin kuvittelun koskemaan kaikkia kuviteltuja musiikillisia kokemuksia, jotka eivät ole patologisia ja alkavat ilman

kohteensa tarkoitusta. Vaikka Williams (2015, 16) perustellusti määrittelee TRMK:n yläkäsitteeksi kaikelle musiikin kuvittelulle ja erottaa korvamadon yhdeksi sen alakäsitteeksi, määrittelen kuitenkin itse ilmiön tässä tutkimuksessa Liikkasen (2012, 218) tapaan. Rinnastan TRMK:n korvamadon käsitteeseen välttyäkseni sekaannuksilta, sillä suurimmassa osassa käyttämistäni lähteistä käytetään nimityksiä TRMK ja korvamato yhdenvertaisina (Williams 2015, 3).

TRMK-episoodi -käsitettä käytän tutkielmassani kuvaamaan sitä jaksoa, jonka aikana yksi yksittäinen korvamato toistuu päässä. Se voi välillä häipyä ja palata sitten takaisin mieleen, esimerkiksi saman päivän sisällä. Uusi TRMK-episoodi alkaa, kun päässä soiva korvamato vaihtuu.

Musiikkitaustasta tai kokemuksesta musiikissa puhuessani tarkoitan ihmisen aktiivista toimintaa musiikin parissa, kuten esimerkiksi sen kuuntelemista, opiskelua tai soittamista. Mitä vahvempi tausta, sitä enemmän aktiivista toimintaa ihmisellä on ollut musiikin parissa ja päinvastoin.

2.2 TRMK:n esiintyvyys

Tahdosta riippumatonta musiikin kuvittelua on enemmän alettu tutkia vasta viime vuosina. Aiheesta on toteutettu niin päiväkirja- kuin kyselytutkimuksiakin, sekä muutamia haastattelututkimuksia. Laaja kiinnostuksen kohde tutkijoilla on ollut ilmiön määrällisyydessä, esimerkiksi koskien korvamadon esiintymistiheyttä ja kestoa (Williamson & Jilka 2013, 653).

Tahdosta riippumattoman musiikin kuvittelun voi luokitella yleiseksi ilmiöksi ihmisten keskuudessa (Liikkanen 2008, 411; Halpern & Bartlett 2011, 425). Liikkanen on toteuttanut tutkimuksen (2008), joka on yksi laajimmista, mikä aiheesta on tehty. Hän keräsi vastauksia kyselyyn yli 12 000 suomalaiselta internetin käyttäjältä koskien TRMK:ta ja sen esiintymisyleisyyttä. Suurin osa vastaajista (yli 90%) koki korvamatoja vähintään viikoittain ja yli puolet jopa päivittäin. TRMK-episodin kestosta on vaihtelevia tuloksia, mutta useamman tutkimuksen mukaan ne olisivat pitkäkestoisia (Halpern & Bartlett 2011, 428).

Yksittäinen TRMK-episoodi voi kestää jopa läpi päivän, saattaen välillä kadota mielestä ja palata sitten myös takaisin (Williamson & Jilka 2014, 664).

Musikaalisuudella tai musiikillisella taustalla on joissain tutkimuksissa (esim. Levitin 2006, 155; Liikkanen 2008, 410-411) todettu olevan vaikutusta tahdosta riippumattomaan musiikin kuvitteluun. Esimerkiksi mitä laajempi ja vahvempi musiikillinen tausta, sitä pidempiä, instrumentaalisempia sekä tiheämmällä välillä tulevia TRMK-episodit ovat (Williamson & Jilka 2014, 654). Beaman & Williams (2010, 642) taas ovat löytäneet yhteyden musiikin subjektiivisen merkittävyyden sekä TRMK:n esiintymistiheyden välillä, mutta eivät niinkään musiikillisen taustan ja TRMK:n välillä.

Kuitenkin, jos musiikillinen tausta on todella vahva (yli 15 vuotta) ovat TRMK-episodit vähemmän ärsyttäviä ja tulevat harvemmin kuin ihmisille, joilla on vähemmän musiikkitaustaa. Tähän selityksenä voi olla musiikin pitkäaikaisen harjoittamisen edistämät strategiat ja jonkinlainen luotu kontrolli TRMK:ta vastaan (Williamson & Jilka 2014, 654). Tutkimuksen mukaan muusikoilla on kyky kuvitella tietoisesti kappaleita päässään alusta loppuun ja käyttää sitä apuna musiikillisessa suoriutumisessaan (Beauty, Burgin, Nusbaum, Kwopil, Hodges & Silvia 2013, 1163). Tällaisesta kontrollista voi olla apua korvamatojenkin kanssa.

Hieman kiistelty käsitys sukupuolen vaikutuksesta TRMK:n yleisyyteen on myös noussut esille aikaisemmassa tutkimuksessa. Liikkasen (2008, 410) tekemän tutkimuksen mukaan naisilla olisi suurempi todennäköisyys saada korvamatoja, mutta kuitenkin esimerkiksi Beaman & Williams (2010, 641) eivät todenneet tuloksissaan yhteyttä TRMK:n yleisyyden ja sukupuolen välillä. Myös iän vaikutusta esiintymistiheyteen on tutkittu positiivisin tuloksin: nuori ikä sekä TRMK:n esiintymistiheys korreloivat toistensa kanssa (Floridou, Williamson & Müllensiefen 2012, 303; Liikkanen 2012, 219).

Farrugia, Jakubowski, Cusack & Stewart (2015) ovat tiettävästi ensimmäiset TRMK:n neuraalista perustaa tutkineet. Magneettikuvauksen sekä täytettävän kyselyn avulla he selvittivät ilmiön esiintymistiheyden sekä aivojen rakenteen yhteyttä. Tuloksien mukaan henkilöillä, jotka kokevat korvamatoja useammin, on paksumpi aivokuori sävelkorkeuden eroja sekä ääniaistimuksia käsittelevillä aivoalueilla (Virtanen, 2015; Farrugia ym. 2015, 72).

2.3 TRMK-episodi

TRMK-episodin aikana musiikki soi päässä, tahtoi sitä tai ei, eikä sen toistuminen ole myöskään kontrolloitavissa (Williamson ym. 2011, 259). Toistuvuus on yksi TRMK:n ominaisuuksista: kun korvamadon sävelmä on soinnut loppuun, alkaa se soimaan alusta uudelleen. Toinen ominaisuus on huomaamattomuus, sillä vaikka korvamato on loppujen lopuksi tietoinen ilmiö, tulee se kokijan tietoisuuteen usein vasta hänen reagoidessaan siihen jotenkin (Margulis 2014, 75.)

TRMK-episodissa toistuvan sävelmän pituuden on sanottu (Levitin 2006, 155) olevan lyhyempi kuin kaikumuistin kapasiteetti (n. 15-30 sekuntia). Levitinin ilmoittama kaikumuistin kesto on pidempi, kuin toisten tutkijoiden esittämä (esim. Beaman & Williams 2010, 648) 3-4 sekuntia. Hänen väitteensä onkin hieman kyseenalainen ilman kunnollista tieteellistä perustaa (Beaman & Williams 2010, 648). Beaminin & Williamsin (2010) mukaan on epätodennäköistä, että korvamadon sävelmän pituus olisi enemmän kuin kolme minuuttia. Enemmistö tutkimukseen osallistuneista raportoi TRMK-episodissa toistuvan musiikin olevan jokin populaarimusiikin sävelmä, eivätkä kyseiset sävelmät yleensä ole paljoa kolmea minuuttia pidempiä (Beaman & Williams 2010, 643).

TRMK-episodi tuntuu joskus alkavan ilman minkäänlaista alkuperää, kuin tyhjästä. Näin käy aineistostanikin myöhemmin ilmi. Mitään psykologista tai fysiologista selitystä ilmiölle tai sen alkamiselle ei ole vielä kuitenkaan saatu selville. Aivojen ja musiikin tutkija Levitin (2006, 155) on koettanut selittää ilmiötä musiikin käsitykseen perustuvien hermomekanismien kautta. Hän esittää, että kappaletta kuvaavat hermoverkot jumiutuvat toistotilaan ja kappale, tai vaikka vain osa sitä, toistuu uudelleen ja uudelleen. Tällekin kuvaukselle ei ole kuitenkaan olemassa minkäänlaista tieteellistä todistusta tai tutkimuspohjaa saatavilla.

Jokapäiväisessä elämässä kohtaamme jatkuvasti tekijöitä, jotka voivat osaltaan vaikuttaa TRMK-episodin laukeamiseen. Altistumisella musiikille, muistin *assosiaatioilla* eli miellelyhtymillä sekä mielen eri tiloilla, kuten *affektiivisella tilalla* (engl. *affective state*) sekä *alhaisella huomiotilalla* (engl. *low attention state*), on huomattu olevan tekemistä TRMK-episodin alkamisen kanssa. Affektiivisia eli ”tunnevaltaisia” tiloja ovat mm. eri mielialat sekä stressi. Tutkimukseen osallistuneet kertoivat esimerkiksi kokeen aikana saadun korvamadon toistuneen myöhemmin muissakin stressaavissa tilanteissa. Alhaisia huomiotiloja, joissa

tutkittavat kokivat TRMK:ta olivat mm. unet sekä mielen vaeltelu. TRMK:n voi laukaista myös esimerkiksi kappaleen sanat tai kuultu melodia, mitkä kuulija yhdistää eli assosioi korvamadoksi muodostuvaan kappaleeseen (Williamson ym. 2011, 261-272.)

TRMK:n laukeamista ei välttämättä heti huomaa. Tietoiseksi omasta TRMK:sta tulee usein vasta silloin, kun se tunkeutuu pään sisältä ulkoiseen maailmaan jollakin tapaa (Margulis 2014, 75). TRMK synnyttää ihmisissä usein siis jonkinlaisen reaktion. Päässä soivan musiikin mukana lauletaan, hyräillään tai vihelletään ja sen tahtiin taputetaan tai napsutellaan sormia. On myös yleistä yrittää tunnistaa korvamatona olevaa kappaletta, kuunnella se läpi kokonaisuudessaan tai yrittää saada se jollakin keinoin loppumaan. Jotkut harrastavat myös korvamatoiden tartuttamista toisille ihmisille (Beaman & Williams 2010, 638; Williamson, Liikkanen, Jakubowski & Stewart 2014, 3.)

TRMK-episodin alkaessa välillä kuin tyhjästä, on sen loppuminen vastaavasti myös tapahtuma, jota ei aina heti huomaa. Kuten Beaman & Williams (2010, 647) ovat tutkimuksessaan todenneet, tietoiset tai aktiiviset yritykset TRMK:n lopettamiseksi tuskin toimivat, sillä ne vain yksinkertaisesti palauttavat korvamadon takaisin kokijan tietoisuuteen. Kuitenkin, tutkimuksen mukaan joillakin on tapana yrittää päästä korvamadostaan eroon esimerkiksi kuuntelemalla musiikkia, katsomalla TV:tä tai keskittymällä muihin aktiviteetteihin (Liikkanen 2011, 246). Mielen kuormittaminen muilla aktiviteeteilla voi toimia apuna korvamadosta eroon pääsemisessä, sillä silloin korvamato jää taka-alalle ja lopulta unohtuu ikään kuin huomaamatta. Paras tapa päästä eroon TRMK:sta olisikin siis passiivinen hyväksyntä (Williamson & Jilka 2014, 666; Beaman & Williams 2010, 637).

2.4 TRMK & tunnekokemukset

TRMK-episodeihin liittyviä subjektiivisia kokemuksia ovat aikaisemmin tutkineet mm. Brown (2006) sekä Williamson & Jilka (2014). Brown toteutti itseanalyysiin pohjautuvan tutkimuksen kuvitellun musiikin muodosta ja sisällöstä kertoen omista kokemuksistaan, joiden sanoo olevan valtaosaksi tahdosta riippumattomia. Brownin kokemukset TRMK:sta ovat jatkuvia ja hän nimittää tätä hellittämätöntä musiikin kuvittelun ilmiötä nimellä ”perpetual music track”. On hyvä kuitenkin huomioda, että Brown ei erityisemmin jaotellut tahdosta riippumatonta ja tahdonalaista musiikin kuvittelua, vaan puhui kaikista

kokemuksistaan yleisesti musiikin kuvitteluna. Williamson & Jilka (2014) tekivät tiettävästi ensimmäisen haastattelututkimuksen koskien erilaisen musiikkitaustan omaavien ihmisten subjektiivisia kokemuksia liittyen pelkästään tahdosta riippumattomaan musiikin kuvitteluun. He keskittyivät tutkimaan TRMK:n muotoa sekä tunteita, joita ihmiset kokevat ja yhdistävät tahdosta riippumattomaan musiikin kuvitteluun (Williamson & Jilka 2014.)

Tuloksien mukaan suurimman osan tahdosta riippumattoman musiikin kuvittelun kokemuksista on todettu olevan miellyttäviä. Positiivisena koetaan sellainen TRMK, joka tukee jokapäiväistä elämää stimuloimalla energiaa tai tarjoamalla viihdettä esimerkiksi mukana laulamisen kautta. Positiivisena koettu TRMK ei myöskään ole ominaisuuksiltaan tunkeileva tai häiritsevä. Negatiivinen TRMK-kokemus pitää sisällään tahdosta riippumattomuudesta aiheutuvaa turhautumista sekä on luonteeltaan toistuva. On mahdollista, että mitä useammin korvamato toistuu, sitä todennäköisemmin se aiheuttaa kärsimystä (Williamson & Jilka 2014, 662-663.)

Korvamatojen on koettu olevan sekä häiritseviä, että ei niin häiritseviä. Joitakin korvamadot häiritsevät niin paljon, että he joutuvat keskeyttämään mitä ikinä ovatkaan tekemässä, minkä koettiin myös tuhmaavan heidän aikaansa vaihtelevassa määrin. Ihmiset, joille musiikki on erityisen tärkeää, kokivat TRMK-episodit kaikkein ongelmallisimmiksi. Heidän episodinsa olivat pidempiä sekä vaikeammin kontrolloitavissa, kuin musiikin vähemmän tärkeäksi itselleen arvioineilla. Ongelmallisiksi TRMK-episodit kokivat myös ihmiset, joilla episodit olivat vaikeammin hallittavissa tai jotka kokivat niitä harvemmin (Beaman & Williams 2010, 640-642.)

Aivojen rakenteissa on havaittu eroavaisuuksia myös ihmisten korvamatoihin liittyvien subjektiivisten kokemusten välillä. Ihmiset, joilla on enemmän harmaata ainesta musiikkiin liittyviä tunteita käsittelevillä aivoalueilla, kokivat korvamadot myös ärsyttävämpinä. Niillä, joita korvamato auttoi jopa keskittymään, oli muita laajempi hippokampus (Virtanen, 2015; Farrugia ym. 2015, 73).

2.5 TRMK-episodin musiikki

On vaikeaa määritellä tarkasti, että millaista tahdosta riippumatta kuviteltu musiikki on tai miksi tietyt kappaleet jäävät herkemmin korvamadoiksi. Määrittelyn hankaluus johtuu siitä, että kappaleen korvamadoksi muodostumiseen vaikuttavat monet tekijät, niin musiikin *sisäiset tekijät* (engl. *intramusical*), kuten esim. sen piirteet ja lyriikat, kuin myös *ulkomusiikilliset tekijät* (engl. *extramusical*), kuten esim. konteksti sekä aikaisemmat miellelyhtymät kappaleeseen (Jakubowski, Finkels, Stewart & Müllensiefen 2016, 122.)

Yksi viimeaikaisimmista TRMK:sta tehdyistä tutkimuksista koskee juuri sen musiikkia. Jakubowski ym. (2016) suorittivat yli 3000 osallistujan kyselytutkimuksen, jossa he keskittyivät tutkimaan korvamadoksi jäävän musiikin melodista rakennetta sekä esimerkiksi sitä, kuinka näiden rakenteiden avulla voisi ennakoita jonkun tietyn kappaleen muodostumista korvamadoksi. Tätä korvamadon melodisten piirteiden tunnistamisessa auttavaa tapaa on aikaisemmin kutsuttu nimellä *korvamato-kaava* (engl. *earworm formula*). Tutkimuksen mukaan kappaleet, joissa on pitkien nuottien sekä etäisyydeltään pienten intervallien enemmistö, jäävät helpommin tahtomattamme päähän soimaan. Tämä pohjautuu siihen, että kyseistä musiikkia on helpompaa laulaa mukana, minkä taas on huomattu olevan vahvasti yhteydessä korvamadon kokijan käytökseen (Williamson & Müllensiefen 2012, 1129.)

Osa, joka kappaleesta useimmiten koetaan jäävän korvamadoksi, on kertosäe tai jokin muu kertausväli (Beaman & Williams 2010, 644). Tahdosta riippumatta kuvitellut kappaleet voivat tutkimuksen mukaan olla täysin alkuperäisen kaltaisia, mutta myös yksinkertaistettujakin versioita siitä (Williamson & Jilka 2014, 665). TRMK-episodin melodian on todettu sisältävän yleisempiä länsimaisen populaarimusiikin nousevien ja laskevien sävelkorkeuksien malleja (esimerkiksi melodisia kaaria), kuin musiikki, joka ei jää helposti päähän soimaan. Epätavallisemmat mallit (esimerkiksi nouseva melodia, joka ei laske takaisin alas) eivät olleet niin yleisiä TRMK:n musiikissa. Myös musiikin nopeitempouuden sekä epätavallisten intervallirakenteiden on huomattu korreloivan kappaleen korvamadoksi muodostumisen kanssa (Jakubowski ym. 2016, 130.)

Tarttuvaksi kutsutun musiikin sisältämät *koukut* esiintyvät usein myös korvamadoissa. Nämä musiikin merkittävimmät, helpoiten mieleen palautettavat osat tulevat nimittäin helposti

mieleemme myös tahdosta riippumatta (Jakubowski ym. 2016, 123). Tutkimuksen mukaan musiikin tulisi olla jollain tapaa myös tuttua itselle, jotta se jäisi päähän soimaan. Altistuminen musiikille, etenkin toistuvasti, on musiikin piirteitäkin tärkeämpi tekijä tahdosta riippumattoman musiikin kuvittelun alkamisessa (Beaman & Williams 2010, 133).

Ihmiset, joilla on vähemmän musiikillista taustaa, kokevat mahdollisesti yksinkertaisempia TRMK-episodeja: korvamato saattaa perustua esimerkiksi vain yksinkertaisiin melodialinjoihin. Haastattelututkimuksessa he, joilla oli enemmän kokemusta musiikista, kertoivat yksinkertaisten episodien lisäksi kokeneensa monimutkaisempiakin musiikkisisältöjä episodien aikana, esimerkiksi sinfonioita. Koettu yksinkertaisempi tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu perustui usein esimerkiksi mainossävelmiin (Williamson & Jilka 2014, 661-665.) Mainossävelmien tai esimerkiksi tv-tunnusmusiikkien yleisyys korvamatonä nousi esille myös Beamanin & Williamsin (2010, 643) tekemässä kyselytutkimuksessa, tosin niiden esiintyvyys korvamatonä oli pienempi kuin mitä aikaisemmassa tutkimuksessa (Kellaris 2008, viitattu lähteessä Beaman & Williams 2010, 643) oli esitetty.

3 TUTKIMUSASETELMA

3.1 Tutkimuksen tavoite

Otan tutkimuksessani selvää haastateltavien subjektiivisista TRMK-kokemuksista: tutkin heidän TRMK:n esiintyvyyttään sekä myös ilmiön alkamista ja loppumista. Perehdyn erityisesti siihen, kuinka TRMK vaikuttaa haastateltaviin sekä siihen, että millainen musiikki haastateltavilla jää korvamadoksi. Onko heillä jonkinlainen tunneside musiikkiin tai mitä piirteitä se pitää sisällään?

Tahdosta riippumattomasta musiikin kuvittelusta on tehty sen viimeaikaisesta suosiosta huolimatta verrattain vähän tutkimusta, eikä yhtään suomeksi. Tietävästi yksi aikaisempi (Williams & Jilka 2014) haastattelututkimus koskien TRMK-kokemuksia on toteutettu. Tutkimus itsessäänkin esittää olevansa ensimmäinen haastattelututkimus aiheesta (Williams & Jilka 2014, 664).

Haastattelujen tulokset ovat jokaisen ihmisen subjektiivisia kokemuksia. Niitä on hankala vertailla keskenään, koska jokainen kokee asiat eri tavoin eri tilanteissa. Fenomenografisen tutkimusotteen mukaan ihmisten kokemukset ovat aina yhteydessä siihen, missä tilanteessa ja asiayhteydessä ne tapahtuvat (Rissanen 2006). Tästä, sekä otannan (4) suppeudesta johtuen ei tutkimukseni tuloksia voi yleistää kaikkia koskeviksi. Esimerkiksi musiikin eri elementit ja se laajuus, missä ne esiintyivät TRMK-episodeissa, olivat hyvin erilaisia jokaisella. Aineistoni pohjalta voidaan tehdä kuitenkin oletuksia niiden musiikillisista sisällöistä.

3.2 Aineisto ja menetelmät

3.2.1 Haastattelut

Tutkimusta varten toteutin neljä laadullista puolistrukturoitua teemahaastattelua kevään 2017 aikana. Kuten Hirsjärvi & Hurme (2008, 48) kirjassaan mainitsevat, teemahaastattelussa kaikkien haastateltavien kanssa keskustelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin. Vastauksia ei

ole ennalta myöskään sidottu mihinkään vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavilla on mahdollisuus vastata omin sanoin. Tällä tavoin on mahdollista suoda tutkimukseen osallistuville mahdollisimman vapaa tapa tuoda esille itseään koskevia asioita sekä puhua entuudestaan vieraammasta aiheesta, josta ei ole tottunut puhumaan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47-48). Muun muassa nämä ovat syitä, joiden takia haastattelumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu.

Kaksi haastattelua neljästä toteutettiin Skype-haastatteluina. Yhteyden ollessa välillä huono en kuullut kaikkea ja jouduin pyytämään haastateltavia toistamaan asioita. Tällä voi osaltaan olla vaikutusta aineistoon, sillä vaikka haastateltavat toistivat asiansa, saattoivat he sanoa sen hieman eri tavalla kuin ensin aikoivat tai jättää jotain sanomatta kokonaan uudelleen.

Haastatteluissa käytin tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu –käsitteen sijaan korvamato-käsitettä, sillä se oli ymmärrettävämpi haastateltaville. Korvamadon käyttö sanana oli myöskin luontevampaa haastattelutilanteessa puhekielisyytensä takia kuin tieteellisemmän vastineensa käyttäminen.

Aloitin haastattelut kysymällä kunkin haastateltavan musiikillisen taustan, minkä jälkeen jatkoimme haastattelua seuraavien pää- ja alateemojen mukaisesti:

- 1) Korvamato ilmiönä
 - Esiintyvyys
 - Laukaisijat
 - Eroon pääseminen
- 2) Korvamadon musiikki
 - Haastattelijan suhde kuviteltuun musiikkiin
 - Musiikillinen rakenne ja piirteet
- 3) Kokemukset
 - Tunnekokemukset
 - Häiritsevyys
 - Reaktiot

Ensimmäiselle haastateltavalle en kertonut etukäteen muuta kuin haastattelun aiheen. Hänen vastauksistaan huomasin kuitenkin, että etukäteen pieni pohjustaminen olisi hyödyllistä.

Seuraaviin kolmeen haastatteluun kerroin n. viikkoa ennen haastateltaville, että millaisista teemoista tulisimme keskustelemaan. Näin ollen he ehtivät itsekseen vähän seurailta omia kokemuksiaan korvamadoista. Kuten aineistostanikin käy ilmi, korvamato on monille niin arkinen ja huomaamaton ilmiö, että siitä voi olla hankalaa kertoa kiinnittämättä ensin huomiota ilmiöön. Seuraavista kolmesta haastattelusta ja niiden rikkaammasta sisällöstä tiesin tehneeni oikean ratkaisun. Ensimmäinen haastattelu oli pituudeltaan vain 13 minuuttia, kun taas seuraavat kaksi 25 minuuttia ja viimeinen 40 minuuttia. Haastateltavien kanssa ei toteutettu minkäänlaisia päiväkirjoja tai muistiinpanoja.

3.2.2 Haastateltavat

Haastattelin tutkimukseeni neljää musiikin kanssa paljon tekemisissä olevaa henkilöä. Iältään he olivat 20 ja 53 vuoden väliltä, kolmen ollessa kuitenkin alle 30-vuotiaita. Haastateltavat valikoituvat tutkimukseeni heidän monipuolisen musiikillisen taustansa takia. Päätin jättää haastateltavien ulkopuolelle musiikkitaustattomat ihmiset, sillä korvamadon tarkan musiikillisen sisällön kuvaaminen on helpompaa, kun on edes jonkinlaista musiikin tuntemusta. Haastattelututkimus tahdosta riippumattomasta musiikin kuvittelusta, jossa otetaan huomioon myös heikompi musiikkitausta, on jo toteutettu aikaisemmin (kts. esim. Williamson & Jilka 2014).

Kaksi haastateltavista työskentelee musiikin alalla tällä hetkellä ja toiset kaksi opiskelevat musiikin ammattilaisiksi. Jokaisella heistä on myös ainakin yhden instrumentin soittotaito ja kaikki heistä kuuntelevat musiikkia melkein päivittäin joko työnsä puolesta tai vapaa-ajalla. Jokaisella haastateltavista on myös esimerkiksi sovittamisesta tai oman musiikin tekemisestä kokemusta. Tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu oli heille kaikille entuudestaan tuttu ilmiö, mutta vaan korvamadon nimellä.

Haastateltavien asuinpaikkakunnat sekä tarkemmat tiedot jätän mainitsematta suojellakseni heidän yksityisyyttään. Kutsun heitä tutkielmassani nimillä AARNI, HEMMINKI, TUUA ja FELIX.

3.2.3 Aineiston analyysi

Haastatteluaineisto on analysoitu noudattaen teoriaohjaavan analyysin piirteitä, minkä mukaan aikaisemman tiedon vaikutus tunnustetaan ja hyväksytään. Aikaisemman tiedon merkitys ei kuitenkaan ole teoriaa testaavaa, vaan paremminkin uusia ajatusuria aukova (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97). Tämä sopii hyvin kokemuksiin liittyvään tutkimukseen, sillä aineisto voidaan kerätä erittäin vapaasti ja kyseessä olevalle tutkimukselle sopivalla tavalla. Analyysi toteutetaan aineistolähtöisesti, mutta myös teorian ohjaamana. Teoreettinen viitekehyseni muotoutui nykyisekseen vasta aineiston analyysin loppuvaiheessa, sillä vasta sen tehtyäni rajautui myös aiheeni lopulliseen muotoonsa.

Koska tutkimuksen kohteena ovat ihmiset ja heidän kokemuksensa, on kyseessä fenomenologinen tutkimusote. Perttula & Latomaa (2008) kirjoittavat, että fenomenologisen erityistieteen mukaan kokemus on merkityssuhde. Se sisältää tajuavan subjektin (ihmisen tässä tapauksessa), sekä tajuamisen kohteen (päässä soiva musiikki), johon toiminta suhtautuu.

Ensimmäisenä litteroin nauhoitetut haastattelut ja analysoitavaa tekstiä tuli lopulta yhteensä 32 sivua. Tämän jälkeen teemoittelin tekstin aluksi myötäillen haastattelurungon teemoja, mikä on yleinen etenemistapa teemahaastatteluaineiston analysoimisessa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Haastateltavat puhuivat kuitenkin asioista sekaisin eri teemojen alla, joten luovuin haastattelurungon teemoista ja jaottelin uudet teemat, jotka käsittelen seuraavassa luvussa.

4 TULOKSET

Esittelen haastattelujeni tulokset teemoittain. Löydetyt teemat myötäilevät jonkin verran haastatteluissa käsiteltyjä teemoja, mutta uudella jaotellulla. Ensiksi käyn läpi haastateltavien kokemuksia korvamadoista liittyen niiden esiintyvyyteen, minkä jälkeen keskityn heidän muihin kokemuksiinsa korvamadoista. Käsittelen mm. sitä, että mikä ilmiön laukaisee tai lopettaa, tai kuinka ilmiö vaikuttaa haastateltaviin. Lopuksi käsittelen haastateltavien suhdetta päässä soivaan musiikkiin sekä korvamadon musiikillista sisältöä.

Vaikka ensimmäinen haastattelu olikin suppeampi, otin sen silti huomioon tuloksia analysoidessa, sillä haastateltavalla oli tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia kokemuksia kerrottavana huonosta pohjustuksesta huolimatta.

4.1 Korvamadon esiintyvyys

Kaikille haastateltaville korvamadot ovat vähintään viikoittainen ja kolmelle jopa päivittäinen kokemus. Kun päähän tarttuu jokin kappale, koettiin sen kestävän välillä kauankin ja saman kappaleen palaavan päivän aikana useammankin kerran mieleen.

Felix: Koko ajan tuntuu, että päässä soi jotakin. -- ainakin päivittäin, sillee et välillä on, esim nyt tällä hetkellä, ei soi päässä mitään.

Tuua: No päivittäin, kyllä mulla koko ajan soi joku musiikki päässä.

Hemminki: Jos oikein huono päivä on, niin se voi koko päivänki soida päässä, mutta useimmin tyyliin se voi jonku pari kolme tuntia pyörii päässä se sama ja sitte kun kuuntelee jotain muuta genreä tai jotaki ihan jotain muuta ni sitte se voi häipyä pois mielestä ja palautua joskus taas mieleen.

Samaa kirjoittivat myös Williams & Jilka (2014, 664) haastattelututkimuksensa tuloksissa. korvamadolla oli taipumus hiipua tai hajota päivän mittaan esimerkiksi muiden kognitiivisten rasitteiden, kuten tässä tapauksessa muun musiikin kuuntelun vuoksi. Korvamato voi kuitenkin myös tulla takaisin aiemmassa tarkkuudessaan päivän mittaan tai esimerkiksi uuden virikkeen tullessa vaihtua vaikka toiseen.

Tuua: Jos se oikeesti nyt niiku jumittuu päähän ni se soi sitten se sama biisi -- koko ajan.

Felix: Se riippuu mistä se korvamato on tullu päähän, että jos ei tuu mitää uutta virikettä ni sit saattaa päässä olla koko päivänkii joku sama biisi.

Hemminki: Se voi vaihtua siinä kohtaa kun vaihtaa johonki muuhun tyyliin tai ottaa jonkun muun laulun ni sitte se siitä voi jäädä mieleen mistä tulee sitten taas uusi korvamato sille päivälle.

Korvamatojen ilmenemiselle on erilaisia tilanteita. Erityisiä fyysisiä paikkoja, joissa korvamatoja tulisi, ei noussut esille. Kuitenkin useimmat haastateltavista kuvailivat, että kun oli tekemässä jotain, mikä ei vaatinut ajattelua, esimerkiksi siirtyessä paikasta toiseen tai arkiaskareita tehdessä, tulee korvamatoja herkemmin.

Felix: -- etenki jos esim. kävelen kaupungilla ja siirryn paikasta toiseen ni sit saattaa soida sama joku lyhyt korvamato päässä koko ajan.

Tuua: -- jos vaikka tekee jotain semmosta mikä ei nyt vaadi hirveätä ajattelua niiku jos vaikka laittaa ruokaa ni sit siinä saattaa samalla niiku aika pitkäänki ni just laulella tai niiku että päässä soi joku biisi.

Hemminki: Tiskaamiseen lisäksi ni yleensä kaikki tälläset arkiaskareet on sellasia paikkoja, on se sitten pyykit koneeseen tai pyykit narulle, ni siinä helposti hyräilee sitten - - mitä on jääny korvamadoksi.

Näin ovat todenneet myös Williamson ym. (2011, 272), sillä jotain yksitoikkoista (kuten tiskaamista) tehdessä mieli alkaa helposti vaeltelemaan ja on silloin alttiimpi korvamaton tarttumiselle.

Korvamatojen on myös sanottu ilmenevän helpommin nuorison keskuudessa (Liikkanen 2012, 4; Floridou ym. 2012, 303) ja oman aineistoni kohdalla oli myös näin. Vanhin (53-vuotias) haastateltavista koki, että korvamatoja tulee viikkotasolla, mutta ei välttämättä päivittäin. Kaikki muut, eli alle kolmekymmentävuotiaat, kertoivat kokevansa korvamatoja jatkuvasti ja päivittäin. Vaikka kaikilla haastateltavista on vahva musiikkitausta, vanhimman haastateltavan musiikkitausta on kuitenkin pisin. Tämänkaltainen vahva musiikkitausta voi olla myös osaltaan vaikuttamassa siihen, että hän ei kokenut korvamatoja niin usein kuin muut haastateltavista (kts. esim. Williams & Jilka 2014, 654).

4.2 Korvamadon alkaminen ja loppuminen

Musiikille altistuminen on yksi yleisimpiä korvamadon laukaisijoita. Musiikkikappaleen ei haastateltavien kokemuksen mukaan tarvitse olla kokonainen laukaistakseen korvamatoa, vaan pelkästään yksittäiset äänet tai sanatkin riittävät.

Hemminki: Jos esimerkkinä ottaa -- kun mainitaan vaikka Mikkeli-kaupunki, niin -- kyllä sieltä hyvin äkkiä Visulahti (Mikkelissä olevan puuhapuiston mainos) rupeaa soimaan päässä -- tietysti jotkut tällaset lyhytkestoset äänet tai tällaset ni niistäki voi saada jonku asiayhteyden johonkin korvamatoon.

Tuua: -- jos joku niiku esim puhuu jostain ja sitte tyyliin jostain niinku lauseesta saa jonkun et toi on jotkut sanat ja sit alkaa niiku se biisi soimaan päässä ni seki tietysti.

Kappaleen sanoituksen sekä yksittäisen sanan tai äänen toimiminen korvamadon laukaisijana on todettu myös aiemmin (Williamson ym. 2011, 275). Tästä hyvänä esimerkkinä toimii myös se, että haastattelujen aikana jopa kolmelle neljästä haastateltavasta tuli korvamato. Kahdella heistä se laukesi kappaleen nimen mainitsemisen jälkeen (Rebecca Blackin Friday sekä George Michaelin Careless Whisper) ja kolmannessa tapauksessa (RAY:n tuplausmelodia) alkuperä ei ollut havaittavissa.

Williamson ym. (2011, 271-272) löysivät tutkimuksissaan yhteyden mielen eri tilojen sekä korvamatojen laukeamisen välillä. Hemminki kertoi surullisena ollessaan korvamatona olevan myös surullisuuteen yhdistettävää musiikkia:

Hemminki: jos on joku tilanne mistä mä oon surullinen niin sitten yleensä se korvamato tai se kappale minkä mää kuulen – niin pystyy samaistumaan niihin surullisiin sanoihin.

Felix ja Tuua kertoivat, että heillä tietyn kappaleen kuuleminen ei laukaise vain kyseisen kappaleen korvamatoa, vaan voi laukaista myös kokonaan toisen sävelmän.

Tuua: -- se voi olla että kuule jonku toisenki biisin ja se muistuttaa jotain toista mistä tykkää oikeesti ni siitäki voi lähtee soimaan.

Korvamadon lopettamiseksi parhaana tapana koettiin haastateltavien keskuudessa aikaisemmassakin tutkimuksessa (Williamson & Jilka 2014, 653-654) hyväksi todettu passiivinen hyväksyntä.

Felix: Ajattelemalla muita asioita, joskus olin kuullu jotai vinkkiä et pitäs ajatella tai kuunnella se kappale loppuun saakka mut ei se kyllä miulla toiminu -- yleensäkin se on se et ei keskity siihen --

Aikaisemmin tuli ilmi, että korvamadon alkaminen ja siitä aiheutuvat reaktiot voivat alkuun olla huomaamattomia. Tämän lisäksi myös korvamadon loppuminen oli haastateltaville aluksi tiedostamaton tapahtuma.

Hemminki: -- viiveen kanssa sen huomaa, se ei se ihan naps että ahaa nyt se loppu vaan siinä menee voi mennä ihan hyvin muutama minuutti voi mennä myös puolikin tuntia että sen huomaa että se on loppu.

Tuua: -- jos alkaa tekemään jotain ajattelua vaativaa tai just jos joku alkaa puhua sulle tai jotain ni sit se varmaa niinku et sit siihe ei silleen kiinnitä huomiota ainenkaan niin silloin sitä ei tajua --

Keskittyminen toisiin asioihin, esimerkiksi Tuuan mainitsema keskustelu toisen ihmisen kanssa, on myös hyvä keino hävittää korvamato. Felixillä oli samankaltaisia kokemuksia:

Felix: -- esim jos jotain muuta musiikki kuuntelee ni sit saattaa kumota niiku sen et keskittyy johoki toiseen kappaleeseen --

Tutkimuksen mukaan (Williams & Jilka 2014, 654) vahva musiikkitausta auttaa luomaan strategioita sekä kontrollia korvamatoa vastaan. Tämä näkyy myös minun aineistossani muutamaan kertaan: aikaisemmin mainitsemassani Aarnin tapauksessa sekä myös Hemmingin kokemuksissa. Hemminki koki usein saavansa korvamadon lopettamaan päässä soimisen vain päättämällä ”että nyt ei enää”. Myös Tuua mainitsi pystyvänsä aika hyvin sulkemaan korvamadon pois mielestä tarvittaessa.

4.3 Korvamatojen vaikutus haastateltaviin

Haastateltaville korvamato oli yleisyydestään johtuen tavanomainen kokemus. He kokivat ilmiön tavanomaisuudesta huolimatta kuitenkin yleisesti kiinnostavana, sillä he eivät olleet ennen tutkimukseen osallistumista kiinnittäneen korvamatoihin niin paljoa huomiota. Ilmiön jokapäiväinen kokeminen vaihteli jonkin verran heidän välillään, esimerkiksi Tuualle

korvamato toimi taustamusiikkina kun ei ollut muutakaan tekemistä ja Hemmingille korvamadot olivat kivaa lauleskeltavaa yksin kotona ollessa.

Tutkimuksen mukaan korvamadot koetaan yleisesti positiivisena (Williamson & Jilka 2014, 662). Aarni koki korvamadon positiiviseksi esimerkiksi silloin, kun siitä oli jotakin hyötyä, kuten vaikka sävellystyötä tehdessä. Felixille korvamadon mieleen tuomat mukavat muistot tekivät kokemuksesta positiivisen.

Felix: -- kyllä on sillee niikö ku korvamadot saattaa niiku yhisty muistoihin ja sitä kautta niikö voi tulla jonkunnäkösiä reaktioita yleensäki niikö positiivisia --

Hauska kokemus korvamadosta tuli myös toiselle tartuttamisen kautta, kuten esimerkiksi Aarni ja Felix olivat tehneet, tarkoituksella tai vahingossa.

Felix: -- mie jaan sitä iloa ja saatan keskustelussa käyttää sitä et hahaa miulla soi tämmönen päässä et nyt soi teilläkin koska mie kerroin tän.

Aarni: No sehän tarttuu silleen, ja joskus on tullu siirrettyä kaverille se korvamato että se on ollu oikein onnellinen ko on saanu siitä melodianpätkästä kii ja se rupee soimaan koko ajan.

Haastateltavilla oli kuitenkin myös negatiivisia kokemuksia. Aarnin sanoin korvamadot tuntuvat ”välistä äärimmäisen ärsyttävältä” ja myös muut kokivat korvamadot välillä ärsyttäväiksi, eivät kuitenkaan jatkuvasti. Ärsyttäväksi korvamadon tekee esimerkiksi sen toistuva luonne, epämieluisen melodia tai tilanne jossa korvamato esiintyy.

Aarni: -- se tulee semmosessa tilanteessa missä se ei yleensä liity mihinkään ku sitä on jotain muuta tekemässä ni se alkaa rallattaa siellä sitte välistä liikaa.

Korvamatojen taustamusiikkina toimimisesta tai positiivisista muistoista huolimatta Felix ei pitänyt korvamadon päässä soimista pidemmän päälle nautittavana kokemuksena:

Felix: -- harvoin se on semmonen et mie vaan fiilistelen sitä et jes nyt on hyvä että tää pysyy päässä et hyvä fiilis jatkuu, ei kyllä ehkä semmosta tapahu.

Tuua ei ole huomannut kokevansa korvamatoja mitenkään erityisen ärsyttävinä. Jos päässä soiva kappale on hänen mielestään ärsyttävä tai huono, aiheuttaa sekin lähinnä huvitusta ja ihmettelyä:

-- en ainakaan muista että mä oisin -- ärsyyntynyt siitä (korvamadosta), tai jos onki vaikka joku ärsyttävä kappalekki ni sit mie oon vähä silleen *lol mikäs tää nyt oli* --

Ainoastaan tilanteessa jossa se häiritsee keskittymistä, koki hän ilmiön ärsyttävänä:

Tuua: No mä muistan esim. ku joskus koulussa sain koetilanteessa ni se oli vähän ärsyttävää. -- ni varmaa just joku tommonen et tarviis oikeesti keskittyä ja site tulee se korvamato --

Kuten Tuuaa, niin myös muitakin haastateltavia korvamato ärsytti etenkin sellaisissa tilanteissa, joissa se alkoi häiritä muuta tekemistä, esimerkiksi kun pitäisi käydä nukkumaan.

Aarni: -- siinä rupee kiinnittämään huomiota siihen korvatomelodiaan -- sit se tekeminen kärsii siitä --

Hemminki: -- yöllä se on eniten häiritsevää ja sellanen tilanne missä pitäs keskittyä niinku tarkasti eikä saisi kuunnella niinku mitään muuta, pitäis päästä niinku tällaiseen ”omaan tilaan” -- siinä kohtaa se on sellanen ärsyttävä tekijä.

”Omaa tilaa” Hemminki kuvaili tarvitsevansa esimerkiksi sovitustyötä tehdessä, jolloin sovitettavan kappaleen päälle päässä soiva korvamato on hänen kertomansa mukaan häiritsevä tekijä. ”Silloin ei pysty keskittymään juurikaan tähän sointujen ja harmonian rakentamiseen -- ” (Hemminki).

Felix koki korvamadon häiritsevyyden aiheutuvan liiallisesta väsymyksestä, ja siitä johtuvista keskittymisvaikeuksista:

-- se enemmänki kertoo siitä et siinä vaiheessa ku se (korvamato) on nii häiritsevä ettei vaa pysty tekemää -- ni on nii väsyny et ei kannata tehdä muuta -- en usko että se (korvamato) aiheuttaa sen ettei pysty keskittymään vaan se on niinku seuraus siitä, että on väsyny ja sit ajatukset karkaa korvamatoihin.

Korvamatoon liittyvät tunteet voivat muuttua kokemuksen aikana. Ensin positiivisena koettu korvamato voi haastateltavien mukaan muuttua ajan mittaan negatiiviseksi, kun se esimerkiksi jatkuu tarpeeksi kauan.

Aarni: -- mikä toistuu koko ajan, et se soi mielessä -- sehän voi olla positiivinenkin mut sit jos sitä ei niiku haluu kuunnella enää yhtään ni silloinhan se muuttuu ärsyttäväks -- siihen kyllästyy sitte --

Felix: -- jos on treenannu paljon jotain teosta ni se -- tuppaa jäämää soimaa päähä et ei pääse vaa eroo siitä, pitäis niiko levätäkki välillä -- ko musiikin parissa tulee oltuu et pitää välil saaha taukooki siitä.

Haastateltavat kokivat myös, että korvamato voi vahvistaa sen hetkistä tunnetilaa, ei pelkästään aiheuttaa uusia.

Hemminki: omalta kohdaltani ainakin se surullisuus on ensin ja sitten se korvamato niiku komppaa sitä tilannetta --

Felix: -- se tunnetila on ekana ja sen jälkee sit korvamato taas voi vahvistaa sitä.

Tunnereaktioiden lisäksi korvamadon koettiin aiheuttavan fyysisiä reaktioita. Yksituumaisesti haastateltavat kertoivat usein laulavansa tai hyräilevänsä korvamatojen mukana. Muita esille tulleita reaktioita oli mm. tanssahtelu, marssiminen tai jokin muu liike musiikin tahtiin, pohdinta keinoista joilla päästä korvamadosta eroon sekä korvamadon alkuperän miettiminen. Samatapaisia reagointitapoja ovat havainneet mm. myös Liikkanen (2011, 246), Beaman & Williams (2010, 642) ja Williamson ym. (2014, 3).

Felix: -- Siis silloin mie yleensäkki enemmän yritän vaa päästä eroon (siitä) tai jos et häiritsee paljon ni sitten kyllä mie saatan lauleskella -- niiko sen mukana tai taputella rytmiä tai jotai et kyllä se niiku saattaa semmosena soittona ilmentyä.

Felixillä oli myös uudenlainen reaktio korvamatoihin: ” -- ku kävellessä kuuluu rumpumarsseja päässä mie tavallaa kolistelen hampailla niitä rytmejä -- ” Tällaista ei ole tietävästi aiemmin todettu. Kun Felix havahtui hampaiden kolisutteluun, tajusi hän vasta silloin päässä soivan jonkun kappaleen. Myös muiden haastateltavien mukaan korvamadot sekä niistä aiheutuvat reaktiot voivat olla huomaamattomia aluksi, mutta lopulta kuitenkin korvamato tulee jollain tapaa kokijan tietoisuuteen, joko oman tai toisen ihmisen reaktion

kautta. Myös Margulis (2014, 75) on kokenut samanlaisia huomaamattomuuden piirteitä liittyen korvamatoihin.

Aarni: No tota, tietenkinhä siinä saattaa lähtee rallatelemaan ja liikkumaan sen mukana että ei sitä huomaakaan välttämättä -- mut yleensä päätyy siihen että sen huomaa sitten --

Tuua: Kyllä mä jokus saatan niinku -- vaikka laulaa mukana huomaamatta -- se (sisko) aina huomautti että ”Lopeta nyt jo” -- jos mä lauleskelin huomaamattani --

4.4 Haastateltavan suhde korvamadon musiikkiin

Kaikkein parhaiten korvamaton koettiin ilmenevän kappaleet, joiden kanssa itse on jollain tapaa tekemisissä toistuvasti, kuten esimerkiksi itse soitetut, kuunnellut tai sävelletyt kappaleet. Aarni ja Hemminki kokivat mainosmusiikin olevan erittäin vahvasti korvamatoainesta. Tuuan mielestä esimerkiksi radiossa toistuvasti soivat hitit jäävät erittäin helposti päähän soimaan. Korvamadoiksi jäävät kappaleet vaihtelevat paljon yksilöiden välillä, mutta pääasiallisesti musiikin tulee olla tuttua itselle (Beaman & Williams 2010, 643).

Hemminki: -- useasti nämä itse soitetut kappaleet on ne sitten -- bändissä tai kuorossa niin helposti ne jää sitten soimaan eniten päähän eli missä on saanut itse olla mukana.

Felix: No yleensäkki se on just et jos treenaa jotai kappaletta ni semmonen tuppaa jäämään --

Kokijan tunneside korvamadon musiikkiin nousi myös esille. Korvamato voi syntyä niin itselle mieluisasta kuin myös vähemmän mieluisasta musiikista.

Felix: -- mut kyl se yleensäkki miust tuntuu et on semmonen mistä iha ite pitää koska ne yleensäkki ne korvamadot synty jostain musiikista -- minkä kanssa ite on tekemisissä, ni yleensäkki toimii semmosen kivan musiikin parissa.

Tuua: -- semmonen mikä niinku miellyttää korvaa -- mulla on monesti että niiku mä vaan tykkään siitä tietystä melodiasta ni sit se vaan niinku on siinä.

Korvamadoksi voi jäädä myös ristiriitaisia tunnekokemuksia aiheuttavat kappaleet. Hemminki kertoi seuraavaa: ”-- jos kappale on niin huono, että se on jo hyvä niin sitten sen jää kyllä mieleen.” Esimerkkinä hän mainitsi suomalaisen artistin Emilian kappaleen nimeltä

Satan in Love. ”-- se on niin ylitseviety ralli sanojen ja kaikkien kohdalta” (Hemminki). Tuua mainitsi korvamatokappaleiden olevan välillä sellaisia, joista hän ei itse ääneen myönnä pitävänsä.

Tuua: -- tietysti kyllä se joskus on sitte että emmää ees siitä sillee niiku hirveesti tykkää tai niiku että en ainakaa oo itelle myöntäny että se on hyvä biisi --

Aina korvamadon musiikki ei kuitenkaan yksinkertaisesti vain ole itselle sitä mieluisinta. Esimerkiksi Aarni on kokenut, että kuumeessa ollessa ei pelkästään itse korvamadon kokeminen vaan myös korvamadon musiikki on todella epämieluisaa.

Aarni: Se mikä tohon korvamatoon liittyy mulla, ni jos mä oon kipee, ni mulla rupee soittamaan tango-orkesteri melodioita, äärimmäisen kaameen kuulosia ja ne ei meinaa lopettaa millään

Tämä on mielenkiintoinen kokemus, sillä aikaisemmassa tutkimuksessakaan ei ole tiettävästi mainintaa siitä, että fyysisellä kunnolla olisi jotain tekemistä esimerkiksi ei-patologisten korvamatojen yleisyyden tai laadun kanssa.

4.5 Korvamadon musiikin muoto, rakenne ja piirteet

Kappaleet eivät jääneet soimaan haastateltavien päähän pituudeltaan kokonaisina, vaan ennemminkin kappaleen eri osien, kuten kertosäkeen, A - ja/tai B-osan koettiin jäävän korvamadoksi parhaiten ja muodostavan joskus myös niin sanottuja *looppeja*. Looppi on jokin musiikin osa, joka toistuu.

Felix: No yleensä se on se kertsu, miss on joku *koukku* tai sit joku semmonen pätkä et mikä toistuu eli joku kertausväli -- tai sitte muutama eri osa mitkä aina johtaa toiseen ni ne tekee semmosen päättymättömän loopin.

Tuua: -- voi olla et lähtee niinku alusta soimaan vaikka ensimmäiset sanat tai sitte joku kertosäe tai ehkä se niiku semmonen menevä kohta --

Felixin mainitseman koukun läsnäolon korvamadoissa ovat aikaisemmin todenneet myös esim. Jakubowski ym. (2016, 123).

Felix koki myös, että korvamatoepisodissa toistuvan loopin voi muodostaa useampikin eri kappaleen osa, eikä osien tarvitse olla peräisin edes samasta kappaleesta.

-- tosiaan saattaa olla joku pätkä päässä mikä toistaa tai sitte on kaks eri osaa mitkä saattaa vuorotella aina -- tai sit joskus tulee potpureita et se on niikö sekasi eri biisejä, jos jotain biisiä en tarkkaan muista mite se jatkuu ni se saattaa muuttuu joksku toiseks biisiks et se joteki yhdistelee melodioita ja sit tavallaa se tunnelmaki vaihtuu siinä kesken.

Potpurina päässä soivat kappaleet eivät olleet vain sattumanvaraisesti valikoituneita, vaan niissä on esimerkiksi jokin melodian osa, joka yhdistää ne toisiinsa.

Felix: -- se on joku pieni melodianpätkä mikä yhdistää sen et yhdistän ne asiat sitä kautta -- ei oo mitään kaks sattumanvarasta mitkä tulis ja tääki saattaa ilmentyy siitä jos joku toinen hymisee jotain melodiaa ja mie en sitä täysin tunnista tai muista mite se jatkuu ni -- sitte mie yhdistän sen johonki omaan tuttuun kappaleeseen mikä sitte rupee pyörimään päässä.

Kuten aikaisemmin tuli ilmi, tulee korvamadoksi jäävän musiikin olla jollain tavalla entuudestaan tuttua (esim. Beaman & Williams 2010, 643). Jotta musiikki jää päähän korvamadoksi, tulisi siinä tuttuuden lisäksi olla jotain, mikä kiinnittää kuulijan huomion. Tuuan sanoin ” -- sen pitää jotenkin olla silleen mielekästä musiikkia -- ”. Felix mainitsi päähän jäävän musiikin sisältävän jonkinlaisen *koukun*. Hän kuvaili sitä seuraavanlaisesti:

-- jotain tuttua että jää helposti päähän mutta jotain uutta sinne -- joteki vaikka harmonisesti tai melodisesti yllättävää --

Mitä korvamadoksi jäävät kappaleiden osat sitten pitävät sisällään? Useimmiten päähän tarttuu kappaleen melodia, rytmi sekä sanat. Useammalle haastateltavalle myös harmonia oli osa korvamatoa, mutta kappaleen ei kuitenkaan usein koettu olevan kokonaisuus.

Tuua: -- niiku sanatki sillei niiku tulee siihen monesti -- ja kyllä sit niiku melodia ehkä on semmonen mikä eniten jää ja sitten -- kuulen myös ne instrumentit siellä taustalla ja jos on just jotain harmonioita ni monestikkini ne jää.

Felix: -- yleensäki jää melodia päähän vahvasti -- ja sit saattaa tulla taustalle harmonioitaki -- mihin kuunnelllessaki kiinnitän huomiota ni sitte semmoset jää korvamatoon mutta ei kaikkea et ei tuu semmosta kokonaisuutta, et en kuule sitä koko biisiä soivan siellä --et no sit myös aina rytmit saattaa jäähä joskus

Aarni kertoi korvamatojen rakenteen vaihtelevan hyvin paljon eri korvamatoepisodien välillä, ja toisin kuin muut, hän koki niiden olevan toisinaan myös kokonaisuuksia: ”Se voi olla pelkkä melodia, mutta useimmiten se voi olla pelkkä harmoniakiertokin ja sitte se voi olla kokonainen et kaikkia näitä variantteja on.”

Korvamadon musiikin kuvailtiin olevan myös tarttuvaa, menevää ja iskevää. Tarttuvaksi korvamatomelodiaksi kuvailtiin yksinkertaista ja helppoa sävelmää ilman ”mitään ihmeellisiä korukuvioita” (Hemminki). Melodiaa tulisi myös olla helppo laulaa tai hyräillä mukana eikä yksinkertainen korvamatomelodia saisi myöskään sisältää vaikeita interalleja.

Hemminki: -- miettii näitä ni kyllähän ne on aika lailla tällaisia perussäveliin koostuvia kappaleita ja intervallit ei oo mitään pieniä tai tällasia että ne on hyvin puhtaita --

Felix: Sanoisin että melodista, ei hirveen isoja hyppyjä -- linjakasta, asteikkokulkuja tai tiettyjä fraaseja jotka toistuu eri kohista.

Tuua: -- semmonen yksinkertanen melodia, että jos se on vaan semminen hirveen monimutkanen tai semmonen niiku hirmu instrumentaali joku hieno teos, ni en usko että mulla jäis soimaan --

Haastattelun alkupuolella Aarnille korvamadoksi muodostunut RAY:n pelikoneiden tuplausmusiikki on hänen mukaansa myös hyvä esimerkki yksinkertaisesta korvamatomelodiasta: ”Se on hyvin pienellä sävelalalla menevä melodiapätkä, joka toistuu.”

Korvamadoksi muodostuva musiikin tulisi olla myös iskevää. Felixin mukaan esimerkiksi rytmin aksentit sekä artikulointi päättyvät korvamatoon asti. Tähän kuvaukseen sopiva melodia ja rytmi on usein löydettävissä juuri mainosmusiikissa, kuten Hemminki kertoi:

-- yleensä pyrkii justinsa siihen että kasvattaa sitä mainoksen loppua kohti sitä koko mainosmelodiaa tai niin pois päin niin että siinä tulee sitten loppuun joku iskevä vielä, mietitään vaikka Visulahtea -- viimesenä tulee *Visulahti* oikein niinku iskevästi.

Kyseisen mainoksen melodia on hyvin staattinen ja voimakkuus kasvaa loppua kohden, kuten Hemminki kuvaili. Myös Aarni koki dynamiikkaa korvamadoissaan: musiikki ei tule tasaisella volyyymilla koko ajan, vaan se vaihtelee.

Felix mainitsi korvamatokappale-esimerkiksi Rebecca Blackin Fridayn. Kappale ei ole Felixille itselleen mieluisa, mutta on silti soinut paljon hänen päässään vuosien saatossa.

NUOTTIESIMERKKI 1.

Osa Rebecca Blackin esittämän Friday-kappaleen melodiaa kertosäkeen puolivälistä.

Kappaleen kertosäkeen melodiaa tarkastellessa voidaan huomata jo esille tulleita korvamadoksi muodostuvan melodian piirteitä. Siinä ei ole monia suuria hyppyjä, vaan melodia on hyvin paikallaan pysyvää. Kyseisen nuottiesimerkin ulkopuolella on myös muutama laajempi intervalli paikannettavissa, mahdollisesti tarkoitettu luomaan juuri Felixin aikaisemmin mainitsemaa yllätyksellisyyttä, jota korvamatokappaleessa usein oleva koukku tarvitsee. Rytmisestikään kappale ei ole monimutkainen, vaan toistaa paljon samaa. Rytmisi sisältää kuitenkin aksentteja, jotka luovat kappaleeseen Hemmingin esille tuomaa iskevyyttä ja lisäävät sitä kautta myös korvamatotarttuvuutta. Samanlaisia piirteitä korvamatosten musiikissa ovat tulkinneet olevan myös esimerkiksi Williamson & Müllensiefen (2012, 1130).

5 POHDINTA

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää ihmisten subjektiivisia kokemuksia tahdosta riippumattomasta musiikin kuvittelusta. Kuinka usein ja miten TRMK koetaan? Pyrin erityisesti selvittämään, että millaista on musiikki, joka jää tahtomattamme päähän soimaan. Keräsin laadullisen haastatteluaineiston haastattelemalla yhteensä neljää musiikin ammattilaista ja opiskelijaa.

Tuloksista kävi ilmi, että tahdosta riippumaton musiikin kuvittelu on hyvin arkinen ilmiö haastateltavien elämässä ja siihen on totuttu. Korvamadot voivat toimia ikään kuin oman elämän ”soundtrackina” päivittäisen tekemisen taustalla aiheuttamatta sen kummempia reaktioita. Kuten esimerkiksi Williamson & Müllensiefen (2012, 1129) ovat todenneet, niin myös tämän tutkimuksen perusteella on havaittavissa, että suhtautuminen tahdosta riippumattomaan kuvitteluun on yleisesti neutraali. Vasta kun korvamato alkoi häiritä tai oli erittäin pitkäkestoinen, vaikutti se muuttavasti haastateltavien tekemiseen tai koettuihin tunteisiin. Kun korvamato häiritsee keskittymistä ja muuta toimintaa, koetaan se ärsyttävänä. Uusien tunteiden aiheuttamisen lisäksi korvamadon koettiin välillä myös vahvistavan sen hetkistä tunnetilaa.

Melodia oli yleisin tahdosta riippumatta päähän soimaan jäävä musiikin elementti ja se nousi myös tärkeimmäksi piirteeksi kappaleen korvamadoksi muodostumisessa. Hyvin korvamadoksi tarttuva melodia on tuttu, yksinkertainen ja sisältää musiikillisen koukun. Sitä on myös helppo laulaa mukana. Korvamadon melodia voi koostua myös useamman eri kappaleen toisiinsa johdattelevista osista, muodostaen ikään kuin potpurin. Jotta musiikki jää korvamadoksi, ei sen tarvitse olla itselle sitä mieluisinta, vaan myös ärsyttäväksi koetut kappaleet jäävät päähän soimaan. Tästä voisi päätellä, että tärkeimmät korvamadoksi muodostumisen tekijät tuttuuden lisäksi löytyvät musiikin rakenteesta, ei niinkään muista ulkomusiikillisista tekijöistä, vaikka niilläkin on todettu olevan vaikutusta (Jakubowski ym. 2016, 122).

Tuloksissa on havaittavissa muutamia korvamadolle muodostuneita ominaispiirteitä. Yksi ja selkein näistä on myös Marguliksen (2014, 75) mainitsema huomaamattomuus. Niin korvamadon laukeaminen, sen aiheuttamat reaktiot sekä loppuminen ovat asioita jotka haastateltavien keskuudessa koettiin ainakin aluksi huomaamattomia. Tämä piirre kävi hyvin

ilmi myös haastattelun aikana haastateltavalle syntyneestä korvamadosta, jonka alkuperä ei ollut havaittavissa. Huomaamattomuus voi johtua jo aiemmin mainitusta ilmiön arkisuudesta. Päässä soivaan musiikkiin on sen yleisyyden vuoksi totuttu, eikä siihen kiinnitä huomiota samalla tavalla kuin uusiin ja yllättäviin asioihin. Vasta kun tapahtuu jotain yllättävää, esimerkiksi muutos käyttäytymisessä, havahdumme päässä soivaan musiikkiin. Samalla tavalla käy muuallakin elämässä, esimerkiksi jokapäiväisen, tutun kävelymatkan varrella olevan puun olemassaolo tiedostetaan todennäköisesti vasta sitten, kun se kaadetaan. Toinen tuloksista ilmi käyvä ja aikaisemminkin huomattu (Williamson ym. 2011, 274) korvamadon ominaispiirre on toistuvuus. Itse TRMK-episodi voi toistua useita kertoja päivän aikana, mutta myös TRMK-episodin musiikki toistuu muodostaen looppeja. Haastateltavien mukaan päähän jää useimmiten soimaan joku toistuva ja kertaava osa kappaleesta, kuten kertosaie.

Haastateltavilla oli monipuolisia kokemuksia ilmiöstä. Mielenkiintoisimmat kokemukset koskivat korvamatojen aiheuttamaa reaktiota, sekä fyysisen kunnan vaikutusta korvamatojen laatuun. Esimerkiksi Felixin hampaiden kalisuttelu korvamadon rytmissä on uudenlainen reaktio ilmiölle ja myös Aarnin kokema kuumeen vaikutus korvamadoksi valikoituvaan musiikkiin oli tiettävästi ennennäkemätön kokemus.

On mielenkiintoista myös, kuinka paljon ilmiöstä yleisesti puhutaan suhteessa siihen, kuinka paljon siitä oikeasti tiedetään. Esimerkiksi aikaisemminkin mainitsemani internetissä usein vastaan tulevat korvamatoartikkelit on otsikoitu käyttäen korvamadon yhteydessä sanoja ”kärsiä” ja ”ärsyttävä”. Ilmiö leimataan ärsyttäväksi erittäin herkästi, vaikka tutkimustulokset kertovat toista. Tieteellisen tutkimuksen (kuten myös oman aineistoni) mukaan yleisesti suurin osa TRMK-episodeista koetaan positiivisina (esim. Williamson & Jilka 2014, 662).

Vaikka haastateltavien musiikkitaustasta on hyötyä tahdosta riippumatonta musiikin kuvittelua tutkittaessa, voi siitä vastaavasti olla myös haittaa. Ihmiset ja erityisesti ammattimuusikot pystyvät kuvittelemaan päässään kokonaisia kappaleita alusta loppuun tietoisestikin, sekä hyödyntämään musiikin kuvittelua parantaakseen musiikillista suorituskykyään (Beauty ym. 2013, 1164). Tahtoperäisen sekä tahdosta riippumattoman musiikin kuvittelun rajan ylitystä voi olla vaikea havaita, joten vaikka TRMK oli ilmiönä kaikille tuttu, ei voida olla täysin varmoja siitä, että kaikki heidän kokemuksensa ovat olleet tahdosta riippumattomia.

Koska kyseessä oli laadullinen tutkimus, ei lähtiessäänkään ollut pyrkimys yleistettävyyteen. Haastattelun otanta oli myös hyvin pieni, vain neljä haastateltavaa. Aikaisemman tutkimuksen (Floridou, Williamson & Müllensiefen 2012, 308; Liikkanen 2008, 411) mukaan ihmisten taustat (esim. ikä, sukupuoli ja musikaalisuus) voivat vaikuttaa korvamadon kokemiseen. Näin ollen haastateltavien ollessa esimerkiksi pelkästään musiikkitaustaisia on mahdollista, että kokemukset korvamadoista olisivat erilaisia heikomman musiikkitaustan omaavilla. Tuloksiin ja niiden luotettavuuteen on voinut vaikuttaa myös käsitteen määrittelyn eriävyys aikaisemmassa tutkimuksessa ja siitä aiheutuneet mahdolliset väärinymmärrykset.

Neurologista tutkimusta olisi tärkeää saada lisää, sillä sitä on tehty erittäin vähän. Se voisi kuitenkin auttaa ratkaisemaan perustavanlaatuisia kysymyksiä ilmiöstä, kuten esimerkiksi kuinka ilmiö saa alkunsa. Neurologinen tutkimus on kuitenkin paljon resursseja ja aikaa vaativaa, sekä esimerkiksi ilmiön ennalta-arvaamattomuus hankaloittaa omalta osaltaan vielä lisää siitä tehtävää aivotutkimusta (Farrugia ym. 2015, 67). Tutkimustilanteen ja korvamadon osuminen samaan aikaan sitä tietoisesti aiheuttamatta on todella sattumanvaraista.

Mielenkiintoinen suuntaus korvamadon tutkimuksessa voisi olla myös sen kulttuurisidonnaisuus. Koetaanko korvamadot samalla tavoin eri puolilla maailmaa? Kiinnostavaa olisi analysoida esimerkiksi TRMK-episodin musiikkia muista kulttuureista, erityisesti länsimaisen musiikkikulttuurin ulkopuolella. Ovatko korvamadoksi jäävän musiikin piirteet erilaisia ja sidonnaisia paikalliseen musiikkikulttuuriin ja totuttuun musiikkiin, vai ovatko piirteet universaaleja? Liikkanen (2011, 253) on myös pohtinut tutkimuksen levittämistä länsimaisen kulttuurin ulkopuolelle. Jatkossa voisi myös perehtyä tutkimuksessani esille tulleeseen fyysisen kunnon vaikutukseen ei-patologiseen korvamatoon. Onko tällainen yleistä ja mikä sen aiheuttaa?

Kuten muitakin TRMK:ta tutkineita (esim. Liikkanen 2009, 271), niin myös minua kiinnostaa ilmiön alkuperä. Minkä takia aivomme toistavat musiikkia tahtomattamme? Mitä aivoissamme tapahtuu sen aikana? Jotta tähän saataisiin joskus ratkaisu, on tärkeää edelleen jatkaa ilmiön monipuolista tutkimista.

LÄHTEET

- Brown, S. (2006). The Perpetual Music Track - The Phenomenon of Constant Musical Imagery *Journal of Consciousness Studies*, 13(6), 43–62.
- Beaman & Williams. (2010). Earworms (stuck song syndrome): Towards a natural history of intrusive thoughts. *British Journal of Psychology*, 101(4), 637-653.
- Beaty, R., Burgin, C., Nusbaum, E., Kwapil, T., Hodges, D. & Silvia, P. (2013) Music to the inner ears: Exploring individual differences in musical imagery. *Consciousness and Cognition*, 22(4), 1163-1173.
- Farrugia, N., Jakubowski, K., Cusack, R. & Stewart, L. (2015). Tunes stuck in your brain: The frequency and affective evaluation of involuntary musical imagery correlate with cortical structure. *Consciousness and Cognition*, 35, 66-77.
- Floridou, G., Williamson, V. J. & Müllensiefen, D. (2012). Contracting earworms: The roles of personality and musicality. *Proceedings of ICMPC-ESCOM 12, Thessaloniki, Greece*, 302–310.
- Halpern, A & Bartlett, J. (2011). The Persistence of Musical Memories: A Descriptive study of Earworms. *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, 28(4), 425-432.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelut: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Jakubowski, K., Finkel, S.; Stewart, L. & Müllensiefen, D. (2016). Dissecting an Earworm: Melodic Features and Song Popularity Predict Involuntary Musical Imagery. *Psychological of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 11(2), 122.
- Kalakoski, V. (2001). Musical imagery and working memory. *Musical imagery*, 43-56.
- Koivuranta, E. (26.2.2015). Miten päästä eroon korvamadosta? Tutkija listaa neljä vinkkiä. *Yle Aamu-tv* [verkkajulkaisu] (Viitattu 04.05.2017.)
- Liikkanen, L. (2008). Music in Everymind: Commonality of Involuntary Musical Imagery. *Paper presented at 10th ICMPC, Sapporo, Japan* (Haettu 2.5.2017 osoitteesta http://l.kryptoniitti.com/lassial/files/publications/080904-Music_in_everymind_pdf.pdf)
- Liikkanen, L. (2009). How the mind is easily hooked on musical imagery. *Proceedings of the 7th Triennial Conference of European Society for the Cognitive Sciences of Music, Jyväskylä, Finland*, 271-275.
- Liikkanen, L. (2011). Musical activities predispose to involuntary musical imagery. *Psychology of Music*, 40(2), 236-256.

- Liikkanen, L. (2012). Inducing involuntary musical imagery: an experimental study. *Musicae Scientiae*, 16(2), 217-234.
- Levitin, D. (2006). *This is your brain in music - The Science of a human obsession*. New York, Penguin Group.
- Margulis, E. (2014). *On repeat: How music plays the mind*. Oxford University Press
- Perttula, J. & Latomaa, T. (2008). *Kokemuksen tutkimus: Merkitys, tulkinta ja ymmärtäminen*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Rissanen, R. (2006). *Fenomenografia, Luku 5.1. kokonaisuudesta* Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/mentelmaopetus/>>. (Viitattu 03.05.2017.)
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 05.05.2017.)
- Sacks, O. 2007. *Musicophilia - Tales of Music and the Brain*. New York, Alfred A. Knopf
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki, Tammi
- Virtanen, S. (20.7.2015). Riivaako sinua päähän soimaan jäänyt ärsyttävä biisi? -Aivojen rakenne ratkaisee kehen korvamato iskee pahiten. *Tekniikka & talous*. [verkkojulkaisu] (Viitattu 12.5.2017.)
- Wammes, M. & Baruss, I. (2009). Characteristics of Spontaneous Musical Imagery. *Journal of Consciousness Studies*, 16(1), 37-61(25).
- Williams, T. (2015) The classification of involuntary musical imagery: the case for earworms *Psychomusicology: Music, Mind, and Brain*, 25(1), 5-13.
- Williamson, V., Liikkanen, L., Jakubowski, K. & Stewart, L. (2014). Sticky Tunes: How Do People React to Involuntary Musical Imagery? *PLOS ONE*, 9(1), 1-9.
- Williamson, V. & Jilka, S. (2014). Experiencing earworms: An interview study of Involuntary Musical Imagery. *Psychology of Music*, 42(5), 653–670.
- Williamson, V. J., Jilka, S. R., Fry, J., Finkel, S., Müllensiefen, D., & Stewart, L. (2011). How do “earworms” start? Classifying the everyday circumstances of Involuntary Musical Imagery. *Psychology of Music*, 40(3), 259-284.
- Williamson, V. & Müllensiefen D. (2012) Earworms from Three Angles: Situational Antecedents, Personality Predisposition and the Quest for a Musical Formula. *Proceedings of the 12th ICMPC-ESCOM, Thessaloniki, Greece*. 1124-1132.